

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi

Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunnan lausunto Lapin ELY-keskukselle, Portin laajennus -tuulivoimahanke, ympäristövaikutusten arviointiohjelma, Salla

Lausuntopyyntö

Asian diaarinumero: LAPELY/924/2023

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaista yhteysviranomaisen lausuntoa varten käsiteltävänä Portin laajennus -tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma).

Tiivistelmä hankkeesta

Puhuri Oy suunnittelee Portin tuulivoimahankkeen laajennusta Sallan kuntaan. Portin laajennus -tuulivoimahanke sijaitsee noin 30 kilometriä lounaaseen Sallan kuntakeskuksesta. Tuotantoalue rajautuu Kemijärven kunnan rajaan ja siitä on noin 35 kilometriä Kemijärven keskusta-alueelle.

Tuotantoalue muodostuu kahdesta osasta (länsiosa ja itäosa), sekä niiden väliin jäävästä Portin tuulivoimahankkeen ensimmäisen vaiheen alueesta. Tuotantoalueen kokonaispinta-ala on noin 3684 hehtaaria. Portin tuulivoimahankkeen ensimmäinen vaihe laajenee yhteensä noin 1521 hehtaaria. Tuotantoalueen maat ovat Sallan yhteismetsän omistuksessa.

Portin tuulivoima-alueen ensimmäisen vaiheen kahdeksalle tuulivoimalalle on saatu rakentamisluvat vuonna 2019. Tässä YVA-menettelyssä oletetaan, että ensimmäinen vaihe on jo rakentunut (VE 0). Portin tuulivoimahankkeen laajennus muodostuu 14 uudesta tuulivoimalasta, joiden yksikköteho on enintään 10 MW. Laajennuksen myötä Sallan Portin tuulivoima-alueella olisi yhteensä enintään 22 tuulivoimalaa, joiden kokonaisteho olisi maksimissaan 185 MW, koska luvitettujen 8 voimalan kokonaisteho on alle 45 MW.

Laajennusalueen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, napakorkeus korkeimmillaan 200 metriä ja lavan pituus maksimissaan 100 metriä. Tuulivoimaloiden lisäksi laajennusalueelle rakennetaan voimaloille johtavat huoltotiet ja maakaapelointi voimaloiden välille.

Laajennusalueen voimalat kytketään maakaapelein Portin ensimmäisen vaiheen Huhtavaaran sähköasemalle, josta sähkö siirretään Koillis-Lapin Sähkön alueverkkoon

rakenteilla olevan 110 kV voimajohtolla Sallan Kursun sähköasemalle (Koillis-Lapin Sähkö Oy). Huhtavaara - Kursu 110 kV voimajohto on luvitettu Sallan Portin tuulivoimahankkeen ensimmäisen vaiheen aikana. Laajennusalueen sisäiset sähkönsiirron suunnitelmat tarkentuvat hankkeen edetessä.

Lausunto

Portin laajennus -tuulivoimalahankkeen YVA-ohjelmassa esitetty suunnitelma vaikutusten arvioinnista lähtee oletuksesta, että Portin tuulivoima-alueen ensimmäinen osa on jo rakentunut (VE 0), ja että sen ympäristövaikutukset on selvitetty hankkeen kaavoituksen yhteydessä. Myös sähkönsiirron ympäristövaikutukset katsotaan selvitettyiksi jo Portin ensimmäisen vaiheen ja sähkönsiirron luvituksen yhteydessä. YVA-ohjelma keskittyy siten laajennuksen ympäristövaikutuksiin. Ensimmäisen vaiheen ja sähkönsiirron rakenteet otetaan arviointiohjelman mukaan huomioon yhteisvaikutusten arvioinnissa. Toteutusvaihtoehtona VE1 tarkastellaan tilannetta, jossa olemassa olevien tuulivoimaloiden (8 kpl) lisäksi alueelle toteutetaan 14 uutta tuulivoimalaa (kokonaiskorkeus 300 m). Vaihtoehtona VE2 tarkastellaan tilannetta, jossa luvitetut kahdeksan tuulivoimalaa toteutetaan myös korkeampina (kokonaiskorkeus 300 m) ja näiden lisäksi rakennetaan 14 uutta tuulivoimalaa (kokonaiskorkeus 300 m). Voimalapaikkojen sijainnit ovat samat molemmissa vaihtoehdoissa. Sähkönsiirron osalta laajennus tukeutuu ensimmäisen vaiheen sähkösiirtoon eikä sille esitetä muita vaihtoehtoja. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta toteaa, että YVA-ohjelmassa on perusteltu hankkeen sijoittamista Portin ensimmäisen vaiheen tuulivoima-alueen yhteyteen, mutta ei ohjelmassa tarkasteltaviksi valittuja toteutusvaihtoehtoja. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta katsoo, että vaihtoehtojen valintaa tulee perustella arviointiselostuksessa.

YVA-ohjelmassa on määritelty tuotantoalueella tarkoitettavan aluetta, jolle suunnitellut tuulivoimalat sijoitetaan. Ohjelman kartoissa tuotantoalueen rajauksen sisälle sijoittuu myös Portin ensimmäisen vaiheen tuulivoima-alue, mistä syntyy vaikutelma, että termillä tarkoitetaan tuulivoimala-alueen molempia vaiheita. Toisaalta ohjelmassa on korostettu sen keskittyvän laajennuksen ympäristövaikutusten arviointiin ja katsottu ensimmäisen vaiheen ympäristövaikutusten tulleen selvetyiksi jo kaavoituksen yhteydessä. Samoin ohjelmaan liitetyt erillisselvitykset on rajattu koskemaan vain laajennusalueita. Ohjelman tekstissä taas viitataan tuotantoalueen luontoselvityksiin ja nykytilaa kuvataan koko tuotantoaluetta koskien. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta toteaa, että arviointiselostuksesta tulee käydä yksiselitteisesti ilmi mitä alueita siinä esitetyt tiedot koskevat ja mihin selvityksiin ne perustuvat.

Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta pitää hyvänä sitä, että arviointiohjelmassa on tunnistettu, että tuulivoimarakentaminen voi edellyttää ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa, jos siitä aiheutuu naapurussuhdelain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Ympäristöterveyslautakunta toteaa vielä, että oikeuskäytännön mukaan omaisuuden käytölle aiheutuva rasitus/haitta voi olla naapuruussuhdelain tarkoitetu kohtuuton rasitus.

Arviointiohjelmassa on tuotu esiin, että hankkeeseen voi liittyä luvanvaraista maa-ainesten läjitystä ja maa-ainesten ottoa. Arviointiohjelman kohdassa 3.8 todetaan, että rakentamiseen tarvittava kiviaines hankitaan mahdollisuuksien mukaan tuotantoalueen sisäpuolelta. Portin tuulivoimalahankkeen ensimmäisen vaiheen rakentamiseen on myönnetty lupa maa-ainestenottoon Portin tuulivoimayleiskaava-alueelle. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta katsoo, että YVA-selostukseen tulisi selvittää hankkeen maa-ainestenottotarve myös muualta kuin jo luvitetulta maa-ainesalueelta. Mahdolliset uudet ottopaikat ja ottamisesta aiheutuvat vaikutukset tulee tunnistaa ja esittää arviointiselostuksessa. Mikäli maa-aineksia on tarve tuoda hankealueen ulkopuolelta, tulisi niiden saatavuudesta esittää arvio. Lautakunta muistuttaa, että maa-ainesten yleiseen saatavuuteen vaikuttavat myös muut alueen rakentamishankkeet ja maa-ainesten tarve tulee ottaa myös huomioon hankkeiden yhteisvaikutuksia arvioitaessa. Myös mahdollisen ympäristölupaa edellyttävän läjitysalueen/-alueiden tarve tulee selvittää arviointiselostukseen, sekä esittää suunnitellut läjityspaikat ja toiminnan ympäristövaikutukset. Lisäksi hankealueelta maa-ainesten ottoon ja läjitykseen varattavien alueiden vaikutus muuhun alueen käyttöön kuten poronhoitoon tulee esittää arviointiselostuksessa.

Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta pitää arviointiohjelman puutteena sitä, ettei siihen ollut liitetty maisemavaikutusten arvioinnin pohjaksi esitettyjä näkymäalueanalyysiä ja maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristönanalyysiä niin ettei aineiston riittävyttä ole mahdollista tarkastella. Ympäristöterveyslautakunta katsoo, että maisemavaikutusten ja visuaalisten vaikutusten osalta arviointi tulee lähtökohtaisesti ulottaa koko sille alueelle, jolle laadittava näkymäalueanalyysi osoittaa tuulivoimaloiden näkyvän. Arviointiselostuksessa tulee esittää vaikutuskohteesta katsoen maiseman muutos, jossa on huomioitu myös voimaloiden lapojen liike ja siitä aiheutuva välke eri vuodenaikoina sekä vuorokauden aikoina. Maiseman ja kulttuuriympäristön osalta tulee lisäksi huomioida miten ympäristön luonne ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat ympäristöä hyödyntävän matkailun, vapaa-ajantoimintojen ja virkistyskäytön edellytyksiin ja niiden myötä ihmisten viihtyvyyteen ja elinoloihin.

Arviointiohjelmassa on kerrottu ja lyhyesti kuvattu laajennushankkeen aikana linnustosta ja eläinlajistosta tehtyt selvitykset. Valtaosa näiden erillisselvitysten tuloksista esitetään kuitenkin liitettäväksi vasta YVA-selostukseen. Kuvausten perusteella kartoitukset on kohdennettu laajennusalueelle eikä niiden siksi voida katsoa kattavan hankkeen koko vaikutusalueetta.

Laajennusalueelle tehdyissä luontoselvityksissä on havaittu useita huomionarvoisia luontotyyppejä, lähteitä ja luonnontilaisia puroja. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta katsoo, että tuulivoimalat tulee pyrkiä sijoittamaan siten, että vaikutus näihin kohteisiin olisi mahdollisimman vähäinen. Alueen rakentaminen ja siihen liittyvät ojitukset ja vettä läpäisemättömien pintojen lisääntyminen voi aiheuttaa pysyviä muutoksia alueen hydrologiaan. Myös ojien kautta kulkeutuva ravinne- ja kiintoainekuormitus voi jatkua pitkään. Arviointiselostuksessa tulee ottaa huomioon nämä vesistöihin kohdistuvat pysyvät ja pitkäaikaiset muutokset. Alueen vesien hallinta tulee

toteuttaa siten, että soiden ja pienvesien vesitalous säilyisi mahdollisimman muuttumattomana.

Kuljetusten osalta alustava kuljetusreitti on suunniteltu kulkeväksi Kemin, Rovaniemen ja Kemijärven kautta jatkuen valtatie 5 kohti tietä numero 19832, Raakuntie, josta kuljetaan yksityisteitä pitkin tuotantoalueelle. Raakuntie kulkee Kirppakankaan pohjavesialueen (luokka 1E, numero 12320164) läpi. Pohjavesialueella on Kemijärven Energia ja Vesi Oy:n vedenottamo, josta toimitetaan laajalle alueelle talousvettä aina keskustajamaan asti. Liikenteen ja mahdollisen Raakuntien kunnostuksen vaikutus pohjaveteen on arvioitava huolellisesti ja riskit tunnistettava sekä lupatarpeet selvitettävä.

Meluvaikutuksen osalta rakentamisen aiheuttamaa melua on ilmoitettu arvioitavan sanallisesti asiantuntija-arviona, koska sen oletetaan olevan lyhytaikaista ja leviävän suppealle alueelle. Liikenteen osalta vaikutuksen arviointi rakentamisvaiheen aikaisissa vaikutuksissa keskittyy lähinnä yksityistiestön riittävyyteen, liikennemäärien kasvuun maanteillä, tieverkon ja kunnan riittävyyteen sekä liikenneturvallisuuteen. Liikennevaikutuksien osalta tulee arvioida ja mallintaa myös liikenteen huomattavasta kasvusta aiheutuva melu-, värinä- ja pölyhaitta alueen asutukselle erityisesti merkittävän muutoksen vaikutusalueella.

Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta toteaa, että ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa myös eri vaikutusten väliset yhteydet ja se, että vaikutusten kertyminen samoille alueille voi lisätä niiden merkittävyyttä. YVA-menettelyssä tulee etsiä keinoja ehkäistä haitallisia ympäristövaikutuksia.